

BIJENTEELT

PRETTIGE FEESTDAGEN

wensen wij alle imkers en al hun huisgenoten toe.

ALS U EENS EEN UURTJE OVER HEBT, vergeet dan niet uw opgeborgen raten even op wasmot te controleren. Als u dat nog niet deed, schift dan alle raten met darrecellen op het raatoppervlak er uit en alle oude en slecht gebouwde raten. Stuur ze aan ons en begin het jaar 1962 met onberispelijke raten.

KIJKT U OOK EENS NA wat u volgend jaar nodig hebt. Bestel het nu reeds. Raampjes met kunstraat b.v. moet u in april al voor het grijpen hebben als u ze wilt laten uitbouwen.

Hebt u voor elke kast al een raam voor het voeren met droge suiker klaar?

NEEMT IN DE LANGE WINTERAVONDEN een goed bijenboek ter hand. Wij hebben HET GROTE BIJENBOEK door R. P. Groenveld in voorraad (f 13.90). — Een briefkaartje en overmorgen hebt u het in huis.

GOEDE DINGEN

BIJENHUIS

WAGENINGEN

TEL. 08370-2863

GIRO 823276

Zeer geslaagde honingtentoonstelling te Diepenheim in samenwerking met plaatselijke landbouworganisatie P.G.J.O. afd. Diepenheim B.O.O.

Zoals ook vorige jaren werd deze tentoonstelling door de afd. Reggedal weer tegelijk gehouden met de gewasententoonstelling van bovengenoemde ver. Dit jaar was onze stand verrijkt met een observatiekast welke, evenals de tentoongestelde produkten, zeer veel belangstelling trok.

Tussen een keur van bloemen en bloemstukken en de prachtige fruitstand, welke was verzorgd door ons lid de heer de Graaf, maakte de honingstand dan ook een zeer goede indruk. De keuring werd verricht door de heer van Aarst, en hierbij bleek dat de inzendingen van goede kwaliteit waren.

Het honinggebak, door de dames ingezonden, bleek ook prima verzorgd te zijn. Voor de beste inzending van elke klasse was een prachtige wisselbeker beschikbaar gesteld. De prijzen werden als volgt toegekend:

Klasse 1. vloeibare honing: 1e prijs H. Hendriksen Markelo 100 punten; 2e prijs Proost-Hanepen Goor 100 punten; 3e prijs A. G. Bonke Diepenheim 100 punten. Bovenstaande prijzen werden na loting toegekend.

Klasse 2. gekristalliseerde honing: 1e prijs Proost-Hanepen Goor 100 punten; 2e prijs G. W. Daalwijk Diepenheim 99 punten; 3e prijs B. J. Sloot Diepenheim 97 punten.

Klasse 3. heidehoning (slingerhoning): 1e prijs B. J. Sloot Diepenheim 99½ punt; 2e prijs Proost-Hanepen Goor 99 punten; 3e prijs J. Hartkamp Meppel 98½ punt.

Klasse 4. Zomerraathoning: 1e prijs B. J. Sloot Diepenheim 97 punten.

Honinggebak: 1e prijs Mevr. Assink Markelo 67,5 punten; 2e prijs Mevr. Sloot Diepenheim 66,5 punten.

De tentoonstellingscomm.

ziekten der bijen

Keltane

een nieuw
mijtbestrijdingsmiddel
bij bijen

Laer, O. van: De bestrijding der bijenacariose bij middel van „Keltane”. Meded. v. d. Landb. H.S., Gent, 25, 1315, (1960).

Na een bespreking van verschillende bestrijdingsmiddelen tegen de bijenparasiet *Acarapis woodi* Rennie, die acariose of mijtziekte bij de honingbijen veroorzaakt, worden een laboratoriumonderzoek en enkele praktijkproeven beschreven met een nieuw bestrijdingsmiddel „Keltane” (dichlorophenyl trichloroethanol).

Met houtvezel en kaliumnitraat gemengd, werd een goed brandbare tablet verkregen, welke op 4 uitstekende punten rust, om de luchttoetreding bij verbranding optimaal te doen zijn. Een ontbrandingsstrookje van houtvezel en hoge dosis KNO₃ maakt het aansteken zeer gemakkelijk.

Keltane heeft praktisch geen insecticide eigenschappen voor de bijen, wel voor de mijten en is in zekere mate ook ovicide. Bij kamertemperatuur is de reactie veel beter dan bij b.v. 15° C. In het experiment waren de mijten voor het overgrote deel na 10 minuten dood, na 30 minuten voor 100%. Hiertoe was 1 tablet gebruikt in een lege afgesloten bijenkast, waarin op verschillende plaatsen mijten waren gelegd.

Bij aangetaste volken, waarbij 2 à 3% der onderzochte bijen aan acariose leden, waren na 2 „berokingen” met een interval van 6 dagen 97,6% der op bijen waargenomen mijten dood; van de larven was het aantal overlevenden ongeveer 16%, van de eieren werd dit niet nagegaan. Afdoende resultaten werden verkregen met 5 „berokingen”, welke steeds na het invallen der duisternis werden toegepast en waarbij het vliegpat na het inbrengen van het aangestoken tablet tijdelijk werd afgesloten. Behandeling van de gehele bijenstand, alsook die van de omgeving werd in een der praktijkgevallen toegepast, om de besmettingshaard en de omgeving geheel te saneren.

VAN GILS

(Tijdschrift voor Diergeneeskunde)

OPLEIDINGSCURSUS BIJENTEELT

Voor onderwijzers met acte land- en tuinbouw en voor tuinbouwvakonderwijzers zal bij voldoende deelname op een nader af te spreken tijd een opleidingscursus bijenteelt worden gegeven op de Proefbijenstand „Ambrosiushoeve” nabij Tilburg. De lessen vinden wekelijks plaats; aanvang van de cursus begin 1962 einde medio 1963. De reiskosten boven f 1,25 per les, 2e klasse trein of ander openbaar vervoermiddel, worden vergoed. Aanmelden ten spoedigste bij: Ir. J. F. A. M. Mommers, Rijksbijenteeltconsulent, Bredaseweg 304, Tilburg.

Onze bijen deze maand

De heer H. Folmer te Renkum zal in het komende seizoen in deze rubriek vertellen wat er elke maand op de bijenstal te doen is. De wintermaanden zal hij gebruiken om de theoretische grondslagen voor de praktijk nog eens op te halen. Vooral de beginners raden wij aan deze rubriek nauwkeurig te lezen. De gevorderden zullen aan de hand van de artikelen van de heer Folmer hun kennis gaarne wat willen oprispen.

Sinds zeer vroege tijden heeft de mens belangstelling getoond voor bijen. Een minstens 7000 jaar oude tekening in een grot in Spanje getuigt er van, hoe de toen levende mens door beroving van een, in het wild voorkomend, bijennest zich voedsel verschafte. Het houden van bijen, in speciaal voor dat doel gemaakte woningen, vond reeds plaats bij de Egyptenaren. Uit opgravingen is namelijk gebleken dat zij bijen hielden in stenen kruiken. Voor het afnemen van de honing hebben zij waarschijnlijk deze kruiken moeten vernietigen. Daadwerkelijke bijenteelt vinden wij reeds bij de Romeinen. De door hen overwonnen volken leerden zij profijt te trekken uit de bijenteelt. Reeds de Romein Virgilius schreef, ongeveer 2000 jaar geleden, verhandelingen over bijen.

DE IMKER WAS EEN BELANGRIJK MAN

In de middeleeuwen stonden de imkers in zeer hoog aanzien en hadden zij zich verenigd in een gilde. Verhoudingsgewijs lag de prijs van een bijenvolk verschrikkelijk hoog gerekend tegenover onze hedendaagse tijd. Twee bijenvolken hadden de waarde van een koe. Mede oorzaak van deze hoge prijs zal ongetwijfeld het feit zijn geweest dat honing de enig bekende zoetstof was, terwijl voor de fabricatie van kaarsen, dienende voor de verlichting van de kerken, schrijftafels enz., alleen bijenwas ter beschikking stond. Aan was en honing werd zoveel waarde toegekend, dat men er zelfs belasting mee betalen kon. Zelfs zo hoog was het aanzien der bijen dat Napoleon op zijn keizerlijke mantel een afbeelding van een bij als embleem van zijn waardigheid had. Ondanks de bemoeienissen van de mens met de bijen, door de eeuwen heen, is hij er niet in geslaagd een huiskier van haar te maken. Het is de mens alleen gelukt de bijen een nest te laten bouwen in een ruimte en op een plaats waar hem dat schikt.

DE HOGERE LEVENSVORM

Elke bij is een individu waarvan het lichaam, net als dat van u en mij, opgebouwd is uit miljarden cellen. In ieder individu, dus ook bij de bij, hebben groepen van cellen zich tezamen gevoegd en vormen zo de verschillende organen van het lichaam. Zo zijn er aparte groepen van cellen die het bloed, de haren, de spieren, de ogen enz. vormen. Al deze groepen van cellen vormen te samen de eenheid „De Bij”. Een zeker aantal bijen tezamen vormt echter weer een nieuwe grotere eenheid „Het Bijenvolk”. Deze grotere eenheid heeft zich als het ware samengevoegd om tot een nog hogere vorm van leven te komen. De werkverdeling in deze nieuwe grotere eenheid is zo ver doorgevoerd, dat het zichtbaar is aan de lichaamsbouw der bijen tot welke groep zij in het bijenvolk behoren en wat voor taak zij in de grotere eenheid te verrichten hebben.

DE LEDEN VAN HET BIJENVOLK

In een normaal bijenvolk is de koningin de enige volmaakte vrouwelijke bij. Wanneer zij niet paart is zij toch in staat onbevuchte eitjes te leggen, waaruit al-

leen mannelijke bijen voort kunnen komen. Heeft zij wel de paringsdaad verricht dan is het haar mogelijk zowel onbevuchte als bevruchte eitjes te leggen. Uit deze laatste komen de werkbijen en de koninginnen voort. Of uit een bevrucht eitje een werkbij of een koningin voort zal komen ligt geheel aan de werkbijen en kan door de koningin, die het eitje legt, op geen enkele wijze beïnvloed worden. Het legvermogen van de koningin is zeer groot en kan in de volle zomer wel meer dan 2000 eitjes per dag bedragen. De werkbijen vormen de grote meerderheid in een normaal volk. Evenals de koningin is de werkbij een vrouwelijke bij, maar haar geslachtsorganen zijn onvoldoende ontwikkeld om de paringsdaad te verrichten. Hoewel zij in een normaal volk geen eitjes legt kan zij dit onder later te beschrijven omstandigheden wel gaan doen. Daar zij echter niet paart zijn deze eitjes onbevucht, zodat hier alleen mannelijke bijen uit voort kunnen komen. Naast de koningin en de werkbijen zijn er in een normaal bijenvolk gedurende de zomer enige honderden mannelijke bijen aanwezig, darren genaamd. De taak van de darren is hoofdzakelijk het bevruchten van de jonge koningin. De hoeveelheid darren die in een volk voortgebracht wordt houdt mede verband met de raseigenschappen van het betreffende volk.

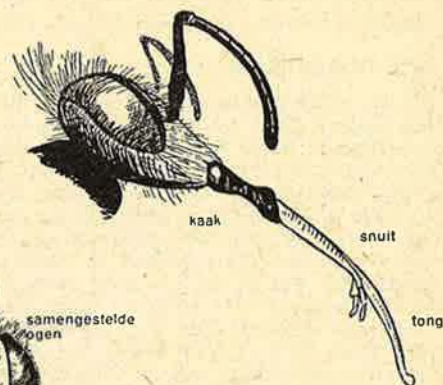
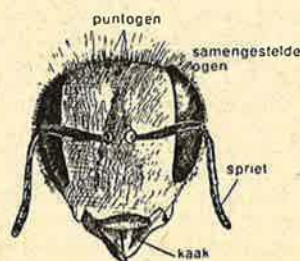
DE LICHAAMSBOW DER BIJEN

Wanneer wij een bij goed bekijken, bijvoorbeeld door een vergrootglas, zal het ons opvallen dat vrijwel het hele lichaam sterk behaard is. Het bijzondere is hiervan dat elke haar vertakt is en bovendien iedere haar een gevoelszenuw heeft. Verder zien wij dat het lichaam gepantserd is met een zware chitinehuid die o.a. de functie heeft het lichaam steun te geven. Daar de bij geen geraamte heeft is het deze chitinehuid die als het ware het skelet van de bij vormt. Ook zien wij duidelijk dat het lichaam uit drie hoofddelen bestaat en wel uit kop, borststuk en achterlijf. Nemen wij de moeite deze drie hoofddelen nader te bekijken, zo zullen wij voor ons mensen zeer vreemde waarnemingen doen.

DE KOP

Bij het bekijken van de kop zien wij twee sprieten die de ene keer als het ware de omgeving aftasten, dan weer als een paar antennes gericht zijn. Deze voelsprieten zijn zeer beweeglijk en zijn voorzien van

De kop van de bij van de voorzijde gezien

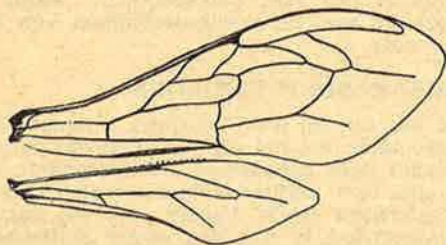

Kop van de bij met uitgestoken snuit van de zijkant gezien

duizenden zintuigorgaantjes. De orgaantjes dienen voor tast-, reuk- en vermoedelijk gehoorindrukken. Let op het woord vermoedelijk, want de mens is er tot nu toe niet in geslaagd aan te tonen dat de bij geluid waarnemen kan.

De sprietten zijn opgebouwd uit leden en bij de koningin en werkbij uit het zelfde aantal, bij de dar echter bestaat zij uit één lid meer. Het valt ons zeker op dat de bij vijf ogen heeft en wel twee samengestelde en drie puntogen. De samengestelde of facetogen zien wij aan beide zijden van de kop. Ieder van deze samengestelde ogen bestaat uit duizenden kleine facetten. Elk facet is eigenlijk op zijn beurt weer een apart oog dat een eigen beeld opvangt. Al deze duizenden beeldjes tezamen geven de bij een totaalindruk van datgene wat in haar gezichtsveld ligt. Maar het is ook niet meer dan een totaalindruk die zij waarneemt; volgens menselijk begrip ziet zij alles wazig. De facetogen zijn bij de koningin het kleinst en bij de dar zelfs met het blote oog waarneembaar groter. De drie puntogen vinden wij hoog op de kop ingeplant. De werkelijke functie van deze ogen is ons nog steeds onbekend. Volgens sommige deskundigen zouden zij dienen voor waarnemingen in de bijenwoning zelf. Verder zien wij dat de mond gevormd wordt door een bovenlip en een paar bovenkaken waarmee ze kan kauwen en bijten. De tong loopt door een buisje, dat gevormd wordt door de onderkaak en een paar lip-tasters.

Voor- en achtervleugels van de bij. Plooi aan de achterrand van de voorvleugel en haakjes aan de voorrand van de achtervleugel

Links: Achterste poot met korfje (buitenzijde)

Rechts: Achterste poot met borstel (binnenzijde)

HET BORSTSTUK

Bij een nadere beschouwing van het borststuk valt het ons ongetwijfeld op dat hier niet één paar vleugels bevestigd is maar twee paar. Deze vliesvormige vleugels haken bij het vliegen in elkaar, eenvoudig door kleine haakjes, en wel zo dat het één paar grotere vleugels wordt. Tevens zien wij nu dat alle zes poten bevestigd zijn aan het borststuk en zeer ingewikkeld van bouw zijn. Ze eindigen in dubbele klauwtjes en zuignapjes wat de bij in staat stelt zowel over ruwe als spiegelgladde voorwerpen haar weg te vinden. Op de beide voorpoten zien wij een soort van holle borstel waarmee de bij zijn voelsprietten reinigt. Bij de achterpoten ontdekken wij de zogenaamde stuifmeelkam waarmee de bij zich ontdoet van het stuifmeel op haar lichaam. Verder zien wij op de achterpoten een holte omringd door stugge haren, het zogenaamde korfje waarin zij bij haar vlucht het door haar verzamelde stuifmeel vervoert. Ook zien wij een soort van tang (wastang) welke zij gebruikt om het stuifmeel op de buitenkant van het scheenbeen te brengen. Alleen de

werkbijen hebben de beschikking over een stuifmeelkorfje en een wastang. De naam wastang stamt nog uit de tijd toen men dacht dat zij deze tang gebruikte om wasplaatjes uit haar lichaam te trekken.

HET ACHTERLIJF

Het achterlijf is bij de koningin, werkbij en dar verschillend van vorm. Zo zien wij dat het achterlijf van de koningin zeer lang is en evenals dat van de werkbij bestaat uit zes volledige segmenten. Bij de dar

Overlangse doorsnede door het achterlijf van een bij, waarin de ligging der wasklieren te zien is

zien wij dat het achterlijf een segment meer heeft terwijl er een buikstuk van een achtste ring aanwezig is. Aan de onderkant van het achterlijf vinden wij bij de werkbijen vier paar lichter gekleurde kliertjes de zogenaamde wasspiegels. De stof die deze kliertjes afscheiden kennen wij als zuivere bijenwas. Tevens zien wij bij de werkbij op de rug tussen de achterste segmenten een kliertje dat de eigenschap heeft een speciaal soort geur te kunnen voortbrengen. Aan het achterlijf van de bijen en gedeeltelijk ook op het borststuk vinden wij verder een aantal openingen van luchtbuizen. Deze openingen heten stigma's en zijn afgesloten door een klepje. Door middel van de luchtbuizen vindt de ademhaling plaats, de lucht behoeft dus niet door het bloed te worden verplaatst. Via de stigma's kunnen de afgewerkte gassen ook weer het lichaam verlaten.

HET INSTINCT DER BIJEN

Het is moeilijk om aan te nemen dat al datgene wat in een bijenvolk plaats vindt en ons met verwondering en eerbied vervult geheel gedachteloos geschiedt. Toch handelt de bij geheel instinctief bij alles wat zij doet. Zij zal steeds op de zelfde wijze reageren in een voor haar eendere toestand, jaar in jaar uit. Zo hebben de bijen hier in Europa geheel instinctief in de winter maanden het broeden gestaakt. De koningin heeft het leggen gestopt en het bijenvolk tracht met een minimum aan arbeid en voedselopname de winter door te komen. Ze zijn zelfs zo drastisch te werk gegaan zich op de winterzit voor te bereiden dat zij reeds in de herfst de aanwezige darren in de zogenaamde darrenslacht hebben uitgestoten van hun gemeenschap.

DE TROSVORM DER BIJEN

Als wij nu een bijenkast openen, wat wij in deze tijd van het jaar natuurlijk alleen in gedachten doen, vinden wij de bijen dicht opeengedrongen aan de voorkant van de kast tussen de raten zitten. In oktober zijn zij reeds begonnen dichter op elkaar te dringen om zich zoveel mogelijk tegen de koude te beschermen. Eerst alleen in de koude nachten, maar bij het verder dalen der temperatuur zijn zij er toe overgegaan definitief de wintertros te vormen. In het begin van de koude bevindt de tros zich in de omgeving van de vliegopening op de plaats waar het laatste broed uitgekomen is. En hier vandaan verplaatst de kogelvormige tros met bijen zich langzaam door de voedselvoorraad.

De vorm van de tros is de meest gunstige om de warmte zo lang mogelijk vast te houden. Een kogel heeft namelijk de kleinste oppervlakte met naar verhouding de grootste inhoud. Het afkoelingsvlak van de tros is dus zo klein mogelijk. De temperatuur van de tros komt niet hoger dan 25°C en niet lager dan 13°C, ook al vriest het dat het kraakt. Komt de temperatuur lager dan 13°C dan is het leven van de tros ernstig in gevaar daar de bijen bij een lagere temperatuur verkleumen. Hoe lang de bijen de temperatuur in de tros

kunnen handhaven is niet alleen afhankelijk van de hen omringende koude maar ook van de grootte van de tros. Maken wij een bepaalde kogel voor de helft kleiner dan neemt het oppervlak ten opzichte van de inhoud met 30 pct. toe. Hoe groter het aantal bijen dat de tros vormt, des te kleiner wordt dus naar verhouding het afkoelingsvlak van de kogelvormige tros. De imkers die beweren dat de beste bedekking in de winter voor de bijen de bijen zelf zijn hebben het nog niet zo verkeerd bekeken. Hoewel de bijen door hun instinkt het afkoelingsvlak zo klein mogelijk houden zullen zij er zonder meer toch niet in slagen de goede temperatuur te behouden.

„DE WARMTE-POLSSLAG“

De laatste onderzoeken hebben bewezen dat er van een langzame daling van temperatuur en een weer snelle stijging geen sprake is. Daalt de buitentemperatuur, dan gaan de bijen binnen in de tros meer warmte produceren door het verteren van voedsel. De hier door ontstane warmte zorgt er voor dat de bijen aan de rand van de tros niet te veel afkoelen. De bijen die tot de tros behoren verplaatsen zich wel vrij regelmatig in de tros. De bijen aan de buitenkant dringen in de tros en omgekeerd. Enige regelmaat is er verder niet te bespeuren. Om voedsel onder hun bereik te houden knagen de bijen het waslaagje wat de cellen met voedsel bedekt stuk. De afgeknaagde was vinden wij in het voorjaar als z.g. wasmul op de bodem van de bijenwoning terug. De lege cellen van de raten die de tros onderbreken, worden door de bijen bezet.

DE TROS WORDT GESTOORD! ONZE SCHULD?

Wanneer de tros wordt gestoord, door bijvoorbeeld tegen de bijenwoning te stoten, kunnen een aantal bijen makkelijk het contact met de tros verliezen. Daar de bij als éénling niets te betekenen heeft, maar slechts onderdeel is van de grote eenheid die het bijenvolk in zijn geheel vormt, wordt dit haar noodlottig. De bijen die de tros verlaten missen de warmte die er heerst zodat ze verkleumen en spoedig sterven. Daarom moeten wij zorgen dat de bijen zo weinig mogelijk gestoord worden. Kippen, katten, honden enz.: dienen geen toegang te hebben tot de bijenstal. Ook moeten wij onze aandacht wijden aan de vogels. De specht bijvoorbeeld kan soms in bosrijke streken de bijenwoning flink behameren. De koolmees kan soms door zijn aanwezigheid aan de vliegopening bijen naar buiten lokken met het doel zich van een lekker hapje meester te maken.

Wanneer wij zoiets waarnemen zullen wij maatregelen moeten nemen door voor de bijenstal gaas of oude netten te hangen. Beter is het natuurlijk om vroegtijdig door het aanleggen van een voederplaats voor de vogels ze van de bijenstal verwijderd te houden. Een vliegopening die niet voorzien is van een stukje moerrooster en hoger is dan 7 mm is als het ware een uitnodiging voor muizen om de winter door te brengen in een goed verwarmd hotel met prima keuken.

Tevens moeten wij rekening houden met de wind die dikwijls veel storing veroorzaken kan. Daken die mogelijk afgerukt kunnen worden door de wind zullen vastgezet dienen te zijn indien zij niet verzwaard zijn met stenen etc. Een door de wind klappende deur moet natuurlijk niet op onze bijenstal te vinden zijn. Er is echter één ding wat er wel moet zijn „Rust... volkomen rust moeten onze bijen hebben“.

WAT GEBEURT ER NOG MEER BIJ STORING?

De bijen bezitten een endeldarm die zeer rekbaar is. Onder normale omstandigheden kan deze zoveel faecaliën bevatten dat de bijen zich tijdens de winter niet van hun ontlasting behoeven te ontdoen. Daar de bijen echter de gewoonte hebben zich bij storing vol te zuigen met voedsel kan dit in de winter oorzaak worden van overbelasting van de endeldarm. De bijen die door hun instinkt gedreven worden zich buiten

hun woning te ontlasten zullen door de koude niet ver kunnen vliegen. Dit is oorzaak dat ze de woning aan de buitenzijde zullen bevullen met hun geel tot bruinachtige darminhoud. Bij grote koude zullen zij onder deze omstandigheden gedwongen worden hun darminhoud in de woning zelf te deponeren. Het verschijnsel heeft de naam van roer en kan soms zo erg zijn dat de bijen die de tros vormen er geheel mee bevuild zijn. Het behoeft geen betoog dat wij zo iets onze bijen moeten besparen. Bij bepaalde ziekten der bijen kan roer als nevenverschijnsel optreden. In dit geval heeft het natuurlijk niets te maken met storing van de tros. Nu begrijpen wij ook dat hoe rustiger een bijenvolk in de winter gehouden wordt hoe minder voedsel het verbruikt.... en hoe meer voedsel er in het voorjaar over is, des te beter kunnen de bijen zich dan ontwikkelen.

ONTWIKKELT DE TROS NOG MEER DAN WARMTE?

De tros ontwikkelt drie produkten waarvan warmte voor de bijen de enig gunstige is. Het koolzuur dat ontstaat kan de bijen geen kwaad doen daar het door de vliegopening de bijenwoning verlaten kan. De tros ontwikkelt echter ook waterdamp die voor de bijen schadelijk is. Wanneer de omringende ruimte van de tros met deze damp verzadigd is en in aanraking komt met de koude wanden der bijenwoning koelt zij af en vormt zich condenswater. Als de bijenwoning nu te groot is in verhouding tot de tros zullen de buitenste raten voldoende koud zijn om de waterdamp om te zetten in condenswater. Mocht dit zo zijn dan vinden wij deze raten in het voorjaar beschimmeld terug. Om dit nu te voorkomen doen wij er goed aan in het vervolg bij de inwintering de buitenste ramen te vervangen door scheidingsplankjes. We kunnen ze makkelijk zelf maken door op een leeg raam een stukje triplex te timmeren. Het plaatsen van deze plankjes verlost de bijen niet van de waterdamp. Het spaart ons echter wel raten en en goede raten zijn het kapitaal van de imker. De oplossing van het probleem zoekt men wel door het aanbrengen van een extra ventilatie-opening aan de bovenzijde van de bijenwoning. Wanneer wij echter dekplanken en enkelwandige bijenwoningen gebruiken is de aansluiting dekplank-kastwand meestal wel zodanig dat hierdoor voldoende ventilatie mogelijk is. Er zijn imkers die tijdens de winter deze aansluiting vergroten door op iedere hoek van de bijenwoning eerst een lucifer en daarop de dekplank te leggen. Koude kunnen de bijen wel de baas, vocht is hen de baas. Of wij nu onze bijen onderdak verschaffen in een woning met of zonder ventilatie-opening, de scheidingsplankjes blijven in gebruik. Deze plankjes dienen namelijk niet alleen om vernieling van onze randraten te voorkomen maar hebben nog een andere taak waarover wij later meer zullen vernemen. Om een goede toevoer van frisse lucht te waarborgen is het ons nu wel duidelijk dat de vliegopening over de volle breedte geopend moet zijn.

ALS DE MAAND DECEMBER ZIJN NAAM EER AANDOET KOMT ER SNEEUW

Of onze bijenvolken nu in een stal of in de open lucht opgesteld zijn, als er veel sneeuw valt zullen zij er gedeeltelijk zo niet geheel door bedekt worden. Als wij onze bijenvolken door de witte wade bedekt zien is onze eerste impuls „Sneeuwuimen“. Wanneer wij echter nadenken komen wij tot de conclusie dat sneeuw voor de bijen in de winter eerder een voordeel dan een nadeel is. Alles wat zich onder de sneeuw bevindt is immers aan veel minder afkoeling blootgesteld. Dat de vliegopening niet zichtbaar in verbinding staat met de buitenlucht is nog geen reden om door het wegruimen van de sneeuw wellicht de tros te storen. Het is ons toch bekend dat de mens die bedolven is onder de sneeuw niet door verstikking om het leven komt. Waarom zouden onze bijen het dan wel doen? Anders is het natuurlijk wanneer de zon

schijnt en een klein vliesje sneeuw Moeder aarde bedekt. Om terugkaatsend zonlicht uit de bijenwoning te weren plaatsen wij dan schuin tegen de vliegopening een stuk plank, dakpan etc. Het zou onder deze omstandigheden namelijk niet onmogelijk zijn dat door het schelle binnenvallende licht de bijen naar buiten werden gelokt. In een goede bijenwoning is het echter onmogelijk dat reflecterend licht binnendringt. Bij afwisselend sneeuw, vorst en dooi kan in theorie de vliegopening verstopt raken met ijs. Als de vliegopening echter over de volle breedte van de kast geheel open is blijft het ook niet meer dan een theorie.

WAT KUNNEN WIJ NU AAN DE VliegPLANK WAARNEMEN?

Waarnemingen aan de vliegplank, met het doel een inzicht te krijgen in de toestand van het betreffende volk, behoren tot een van de moeilijkste onderdelen in de bijenteelt. Nemen wij de moeite hierin enige bedrevenheid te verkrijgen dan hebben wij een middel tot onze beschikking om als het ware door een gesloten deur te kijken. We dienen echter wel te bedenken dat het niet iets is wat ons vanzelf komt aanwaaien. In veel gevallen waar het voor een ander noodzakelijk is inwendig een bijenvolk te inspecteren en het daardoor danig te verstoren, is het voor de waarnemer voldoende enkele minuten de vliegplank te bestuderen. Als hij de kunst goed verstaat, wat enkele jaren duurt, zal zijn diagnose in veel gevallen juist zijn. Bij het bezoek dat wij in deze tijd van het jaar, zo nu en dan, aan onze bijenvolken brengen kan de vliegplank ons het volgende mededelen. Een bijenvolk dat in goede conditie is heeft een vliegplank waarop zich geen wasdeeltjes, dode bijen of andere ongerechtigheden afkomstig uit de bijenwoning bevinden. Zien wij rond de vliegopening veel dode bijen, lichaamsdelen van bijen, wasafval, stukjes raat enz. dan is het wel zo goed als zeker dat muizen hun intrek in de bijenwoning hebben genomen. In dit geval verwijderen wij alle afval uit de vliegopening (voorzichtig) en van de vliegplank. Enkele dagen later controleren wij of er weer afval aanwezig is. Horen wij bij nauwkeurige waarneming een licht gegons in de bijenwoning, zo kunnen wij er zeker van zijn dat de tros zich in een uitstekende toestand bevindt. Is echter in tegenstelling het geluid zeer sterk zo kan dit een aanwijzing zijn dat de tros lijdt aan koude, honger of vochtigheid. Bij zeer voorzichtig optillen van de achterzijde der bijenwoning kan het gewicht hiervan ons meer vertellen over de nog aanwezige voedselvoorraad. Zien wij bij erge koude een beetje damp uit de vliegopening komen dan is dit voor ons een teken dat wij hier te doen hebben met een zeer sterk volk.

WAT WIJ NIET MOETEN VERGETEN

1. Hoewel het bijenvolk is samengesteld uit een groot aantal bijen is het toch een werkelijke éénheid.
2. Alleen de koningin kan eitjes leggen waaruit werkbijen en koninginnen voort kunnen komen.
3. De samengestelde- of facetogen zijn bij een dar duidelijk zichtbaar groter.
4. Hoe groter het aantal bijen dat de tros vormt, des te makkelijker is het voor de tros de warmte vast te houden. Naar verhouding gebruikt een grote tros bijen dan ook minder voedsel dan een kleine tros.
5. In het vervolg nemen we bij de inwintering de kantramen weg en hangen er scheidingsplankjes voor in de plaats.
6. Kasten die ingesneeuwd zijn laten wij rustig staan.
7. Bijenvolken moeten zo min mogelijk gestoord worden. Vooral in de wintermaanden kan storing bijzonder nadelig zijn voor onze bijen.

H. Folmer

KRAINER KRAAM

STICHTSE KONINGINNETEELT CLUB

Maandag 18 december komt de S.K.C. om 8 uur des avonds bijeen in hotel Munzert in Zeist, voor de uitwisseling van onze eerste ervaringen. De enquête, gehouden onder de leden, heeft ondanks de korte periode, waarover men iets kan zeggen, verrassende resultaten opgeleverd, die ter vergadering besproken zullen worden. Ook de heer Romeyn zal zijn ervaringen van dit jaar met de teelt van de variëteiten carnica en caucasia bespreken. Enkele demonstraties o.a. van bevruchtungskastjes, zoals die hier in het Utrechtse gebruikt worden en van een thermostaat, staan op de agenda. Alle, in rasverbetering geïnteresseerde, imkers zijn van harte welkom.

T. PIEK
(secre. S.K.C.)

ONZE KERSTPRIJSVRAAG

Aan de hand van onderstaande gegevens vindt u een aantal woorden. De beginletters van die woorden vormen samen vier woorden. Die vier woorden duiden een voorwerp aan, dat we onze volken altijd mee moeten geven als ze op reis gaan, om te voorkomen dat ze voedselgebrek krijgen. Natuurlijk kan dat voorwerp ook op de thuisstand goede diensten bewijzen. Schrijf de gevonden vier woorden op een briefkaart met uw volledige naam en adres en stuur die voor 10 januari aan het Bijenhuis te Wageningen. Als prijzen zullen waardebonnen tot een bedrag van f 100 onder de inzenders van goede oplossingen worden verdeeld, zo nodig na loting. Hier volgen de gegevens:

1. Een veel gemaakte kunstzwerm is de....
2. Vóór het slingeren moeten we de raten....
3. De laatste zwerm van een volk noemt men soms de....
4. Belangrijk voor het verkrijgen van een sterk volk zijn onberispelijke....
5. Bij overwintering op heidehoning bestaat gevaar voor....
6. De geschiedenis van elk volk blijkt uit de gemaakte....
7. Soms duiden we alle kunstzwermen aan met de naam....
8. Van het allergrootste belang voor de prestatie van een volk is een goede....
9. Deze houden we tijdens de dracht beneden het...
10. Voor het slingeren van heidehoning kunnen we de honing lossen met een kolbtoestel of een...
11. De bijen halen adem door....
12. De mannelijke bijen heten....
13. Een de laatste jaren gebruikte reclame-aanduiding voor honing, die thans wettelijk verboden is, luidde....
14. Een andere aanduiding voor wintervolken, die vooral in de korfteelt gebruikt wordt, is....
15. Voor het maken van gaatjes in de ramen voor het draden levert het Bijenhuis een handige....
16. De werkbijen hebben geen volledig ontwikkelde....
17. Vooral in het voorjaar hebben de volken soms gebrek aan....
18. Een methode, die wordt toegepast om aan een volk vliegbijen toe te voegen is het....
19. Het meesterstuk van de goede imker is de....
20. Het bijenras, dat op het ogenblik in het middelpunt van de belangstelling staat is de....
21. Een bij heeft twee samengestelde en drie....
22. Een volk dat in de zomer moerloos wordt, bouwt....

Praktische reissluiting

Wat de een niet lust daar eet de ander zich dik aan, zo ook met onze bijen en kasten. De heer v. d. Sluis beschreef zijn kast in het Groentje van november maar naar mijn inzicht mankeert er toch nog iets aan de maten van de genormaliseerde kasten. Als we de fabrieksafstandblikjes gebruiken, wordt verondersteld, dat de bijen ruimte tussen de ramen hebben van 8 mm. Op de zijramen is die ruimte echter maar van één raam aanwezig, n.l. 4 mm en dan zitten we tegen de kastwand aan. Daarom heb ik op de zijwanden, waar de afstandblikjes de kast raken, stukjes board geslagen van 3 mm, maar dit blijkt nog niet voldoende te zijn, want de zijramen worden nog niet ten volle uitgebouwd. Gebruikt men zinken keep-
repen, dan is dit euvel gemakkelijk op te heffen door ze even van de kant vast te bevestigen en natuurlijk de breedte 8 mm groter te nemen.

Verder prijst de heer v. d. Sluis de reisbeugel en zegt dan dat er niets anders is. Naar mijn mening is de reisbeugel een onding, ten eerste moet men ijzers hebben van verschillend formaat, ten tweede raakt de schroefdraad van pen of moer na veelvuldig gebruik dol gedraaid. Ten derde zitten ze met het inladen voor de reis steeds in de weg en beschadigen de kasten, die er bovenop worden geplaatst.

Door de ondervinding die we jarenlang hadden met zo'n 90 kasten van onze afdeling naar en van het koolzaad, kwam bij mij de gedachte op een eenvoudige doelmatige reissluiting te maken en dit is me dan ook gelukt en zij is reeds enige jaren bij mij in gebruik. Mijn kast is enkelwandig met nog al stevige bodemkanten, deze bestaan namelijk uit regeltjes van 75 mm

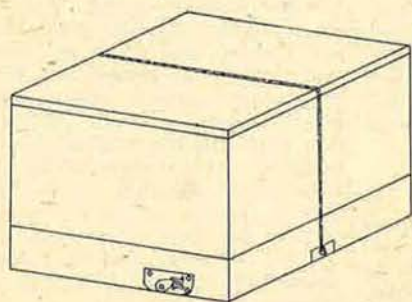
hoog en 30 mm dik; onder de bodemplank zit een halfduims gasbuisje ongeveer 20 mm doorsnede. Dit buisje zit aan de voor onderzijde 5 mm in het regeltje geboord, verstevigd met een langwerpig ijzeren plaatje waarin de buis kan draaien. Dit plaatje is met vier houtschroeven bevestigd, zo ook aan de achter onderzijde. Door de achterste regel loopt deze buis heen en is daar vierkant geslagen, waar op een plaatje is gelast, waarin tanden zijn uitgezaagd. Aan de buiten achterkant zit een plaatje ijzer waar op een pal is gemonteerd die in die tanden past om vast te zetten. Verder heb ik een gevlochten staaldraad van 4,5 mm dik die om de buis gewonden wordt. De lengte kan men zelf bepalen al naar men wil stapelen. De einden van de staaldraad zijn voorzien van gesplitste ogen; één hiervan wordt met een boutje vastgezet aan de buis.

Als we nu gaan reizen, wordt de draad om de kast gelegd en aan de andere kant bevestigd aan een haakje dat daar op een ijzeren plaatje is gelast en aan de kast bevestigd met houtschroeven. Nu draai ik de buis maar rond met een vierkante hoeksleutel en de draad spant zich en zet de pal vast. Voor het insnijden van bodem en dekplank heb ik deze enigszins ingekeept en deze inkepingen voorzien van stukjes plastic buis, die in de lengte zijn doorgesneden, verwarmd en enigszins vervormd en vervolgens met een paar spijkertjes bevestigd.

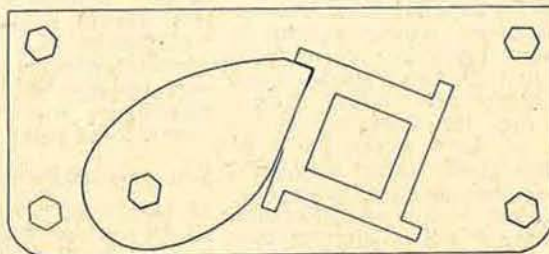
Gaarne hoop ik de knutselaars met deze beschrijving een dienst te hebben bewezen.

Assen

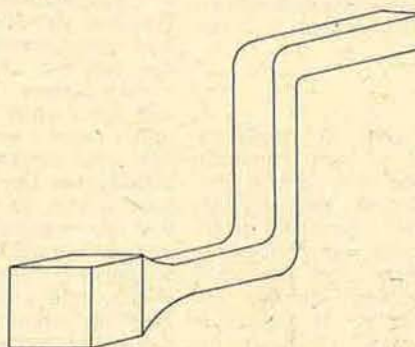
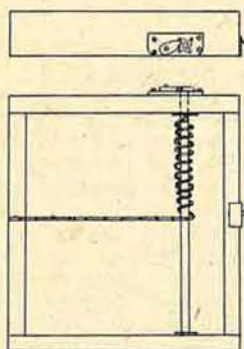
P. STRAAT

SCHAAL 1:10

SCHAAL 1:1

bijenteelt-evenementen

Ter inleiding

Door de vele voorbereidende werkzaamheden was de avond vóór het vertrek verrassend snel aangebroken. Morgen zou ik mijn luchtdoop ondergaan en nog wel in een prop-jet.

Het vooruitzicht op nieuwe ongekende dingen deed me de volgende morgen vroeg ontwaken. De vele goede raadgevingen van mijn vrouw maakten dat het uur van afscheidnemen snel aankwam. Rond 9 uur was ik op het K.L.M. busstation in Den Haag, waar de heer J. Lauwers uit Tilburg reeds wachtte. Aan mijn koffer werd een label met MAD. gedaan. Andere koffers gingen kennelijk naar BARCEL., PAL., N.-YORK TOK. en KLAR. Allemaal plaatsen waar mijn koffer ook wel eens naar toe zou willen. Op dat moment dachten de mensen er geloof ik ietwat anders over, deze leken ten minste een beetje onrustig; in ieder geval rookten ze veel.

Op Schiphol zagen we onze Voorzitter Mr. L. R. J. ridder van Rappard, toen hij juist bezig was zijn oude trouwe aktentas weer eens te vullen. Gedrieën togen we naar de vertrek-hall. (Engels is nu eenmaal de taal in luchtvaartkringen). Toen alle passagiers zich hadden vastgegespt op hun mooie plaatsen in het vliegtuig en de 4 motoren ook de laatste test goed hadden doorstaan, werden de deuren stevig afgesloten en de blokken voor de wielen weggenomen. Steeds sneller ging het toen in de richting van de startbaan. Vliegduur 4 uur. Op het vliegveld van Madrid stonden de heer en mevrouw Andriessen uit Tilburg, inmiddels behoorlijk gebruid, nog trouw op wacht. Later ontmoetten we ook de Rijksbijenteeltconsulent Ir. J. Mommers en de heer J. Frens uit Ommen.

Madrid

Sinds 1561 is Madrid de hoofdstad van Spanje. Het is een moderne snel groeiende stad met circa 2 miljoen inwoners. De trek naar de steden is in Spanje bijzonder groot. Belangrijke bronnen van inkomsten voor de Madrilenen zijn o.a.: het vreemdelingenverkeer, bank- en handelsinstellingen en de industrie. Madrid schijnt meer en meer als gastheer en gastvrouw te mogen optreden voor internationale congressen. De deelnemers hieraan zullen zich graag enkele uurtjes vrijmaken voor een bezoek aan het

wereldberoemde Prado-museum, dat ongeveer 3000 schilderijen van de oude meesters bevat en voor een bezoek aan het koninklijk paleis van Madrid. De dames-congressisten zullen graag wat flaneren langs de Avenida de José Antonio, de grote winkelstraat.

En nu aan het werk!

Van 25 tot en met 30 september stond deze stad in het teken van de bijenteelt. Vanuit alle werelddelen waren imkers en deskundigen gekomen om hier met elkaar van gedachten te wisselen over organisatorische en technische problemen. Behalve het 18e internationale bijenteelt-congres was er een grote internationale honing-wedstrijd, werden films over de bijen gedraaid en waren boeken, dia's en postzegels over de bijen tentoongesteld. Ook werden benodigdheden voor de imkerij getoond. Voor de vertegenwoordigers van de E.E.G.-landen waren, er bovendien verschillende besprekingen over het gemeenschappelijk honingbeleid.

In een volgende aflevering zal verslag worden gedaan van dit bijenteeltcongres en van de algemene wereldorganisatie van Bijentelersverenigingen. Het verslag van de besprekingen over het E.E.G.-beleid voor honing volgt hieronder.

Een belangrijke stap

In 1959 werd het comité van Bijentelers uit de E.E.G.-landen opgericht. Aan de uitnodiging voor de in 1959 te Rome gehouden oprichtingsvergadering was echter alleen gevolg gegeven door vertegenwoordigers van West-Duitsland, Frankrijk en Italië. In Madrid heeft dit comité 3 vergaderingen belegd.

Doordat de eerste bijeenkomst ook was aangekondigd in het programma van het 18e internationale bijenteeltcongres, mocht de voorzitter van het comité Dr. A. Zappi Recordati meer aanwezigen begroeten dan was verwacht. Onder de niet-genodigden bevond zich ook een delegatie van de Franse honinghandel, die van mening was dat producenten en handelaren zich gezamenlijk zouden moeten bezinnen op het E.E.G.-beleid voor honing en gezamenlijk eventuele stappen zouden moeten ondernemen.

Hiertegenover werd gesteld, dat eerst de imkers afzonderlijk hun standpunt zouden moeten bepalen en dat dit standpunt dan, zo mogelijk in samenwerking met andere

bij het produkt honing geïnteresseerde groeperingen, naar buiten zou moeten worden uitgedragen. Deze werkwijze wordt ook in andere landbouwbedrijfstakingen toegepast.

In dit verband werd ook gewezen op de structuur van de commissie van Agrarische Producenten in de zes E.E.G.-landen (C.O.P.A.).

De meerderheid van de aanwezigen (de producenten) sprak zich uit voor de laatstgenoemde mogelijkheid.

Nadat de ongewenste bezoekers op tactische wijze buiten de deuren waren gewerkt is aan de eigenlijke vergadering begonnen. Dr. A. Zappi Recordati heeft in zijn inleidend woord ondermeer op het volgende gewezen. Het Comité van Bijentelers uit de E.E.G.-landen heeft tot doel om in nauwe samenwerking met het C.O.P.A., de verschillende mogelijkheden, welke het verdrag van Rome voor de sector van de bijenteelt zou bieden, te bestuderen en de in dit kader gewenste politiek uit te stippelen.

Ondanks herhaalde verzoeken hebben de Benelux-landen zich tot nu toe volledig afzijdig gehouden van het Comité waardoor veel kostbare tijd verloren is gegaan. In deze tijd is voor de andere sectoren van de landbouw wel door de Zes gewerkt aan een standpunt inzake het toekomstig gemeenschappelijk landbouwbeleid. Spreker hoopte, dat de andere landen nu er toe zullen besluiten om mee te werken aan de op- en uitbouw van een gemeenschappelijk beleid voor de sector honing.

Ten opzichte van 1 januari 1957 zijn de onderlinge invoertarieven (binnentarieven) van de E.E.G.-landen in totaal met 25 pct. verlaagd. Deze invoertarieven waren toen als volgt:

Benelux 12 pct., West-Duitsland 40 pct., Frankrijk 30 pct. en Italië 30 pct. Voor natuurhoning vermeldt het E.E.G.-verdrag een gemeenschappelijk invoertarief (buitentarief) van 30 pct. van de waarde.

(In de overgangsfase zal Nederland het invoerrecht op honing uit de niet-E.E.G.-landen dus van 12 pct. moeten brengen naar 30 pct.).

Gezien het grote verschil tussen de gemiddelde kostprijs van de E.E.G.-honing en de wereldmarktprijs, zo vervolgde de voorzitter van het Comité, moet dit invoerrecht per se ontoereikend worden geacht. Daar in de Zes de vraag naar honing het aanbod overtreft zal invoer van ho-

ning mogelijk moeten blijven, doch onder zodanige voorwaarden, dat voor de E.E.G.-imkers nog een redelijke beloning voor hun arbeid mogelijk blijft. (zie aanhangsel). In het gesprek dat volgde werden verschillende vraagpunten nader uitgediept. O.a. werd naar voren gebracht, dat de belangen van de imkers in de diverse E.E.G.-landen niet geheel parallel lopen. Ook werd gesproken over eventuele andere gemeenschappelijke maatregelen om de rentabiliteit van de bijenhoudery te verhogen.

De heren Van Rappard en Leysen verklaarden vervolgens namens respectievelijk de „Stichting Bedrijfsraad voor de Bijenhoudery in Nederland” en de „Chambre Syndical d'Apiculture Belge” volwaardig lid van het bovengenoemde Comité te willen worden. Besloten werd andermaal te proberen ook de „Federation des Unions d'Apiculteurs du Grand Duché de Luxembourg” tot toetreding te bewegen.

In verband met de uitbreiding van het Comité, werden vervolgens de bestaande reglementen opnieuw ter discussie gesteld. Het nieuwe reglement van het Comité bepaalt o.a. het volgende. Ieder land heeft recht op één stem. Voor besluiten inzake de procedure is een meerderheid van $\frac{3}{4}$ van de uitgebrachte stemmen vereist. De overige besluiten

kunnen alleen tot stand komen als alle aanwezige (stemhebbende) leden er mee instemmen.

De Voorzitter van het Comité wordt gekozen uit de delegatie van het land, dat als gastheer optreedt en hij blijft in functie tot de bijeenkomst in het volgende E.E.G.-land. Het secretariaat van het Comité rouleert niet. De kosten van het Comité worden op een bepaalde wijze per land omgeslagen. Vervolgens werd besloten, dat de secreta-

ris van het Comité, de Italiaan Dr. M. Canamella, op korte termijn het reeds verzamelde cijfermateriaal van de bijenhoudery in de E.E.G.-landen zal uitwerken. De secretaris zal ook contact opnemen met het bureau van de E.E.G. in Brussel en met het C.O.P.A.

De resultaten van deze besprekingen zullen aan de orde komen in de volgende bijeenkomst van het Comité, welke over enkele maanden in Brussel zal worden gehouden.

Aanhangsel

De onderstaande gegevens over honing zijn beschikbaar gesteld door het Bureau voor de Statistiek der Europese Gemeenschappen te Brussel en zijn ontleend aan de voedingsbalansen van de O.E.E.S.

	Productie (ton)	Invoer (ton)	Uitvoer (ton)	consumpties (ton)		cons. per hoofd v.d. bevolking (in kg p. jr)
				bruto	netto	
West-Duitsland						
1958/59	10.000	31.000	—	41.000	35.000	0,7
1959/60	9.000	35.000	—	44.000	37.000	0,7
Frankrijk						
1958/59	15.000	2.000	2.000	15.000	15.000	0,3
1959/60	20.000	2.000	2.000	20.000	20.000	0,4
Italië						
1958/59	8.000	1.000	—	9.000	7.000	0,1
1959/60	8.000	1.000	—	9.000	7.000	0,1
België en Luxemburg						
1958/59	1.000	2.000	—	3.000	—	0,3
1959/60	1.000	2.000	—	3.000	—	0,3

Nederland heeft geen gegevens verstrekt.

Ir. Mommers en de heer Hilhorst in de congreszaal

uit de Jaagkieps

Propionic Anhydride

In de vorige Jaagkieps deelde ik u mede dat een Amerikaanse bijenhouder met behulp van droogijs zijn honingkamers bijenvrij wist te maken.

Thans wordt in de Amerikaanse tijdschriften een nieuw middel Propionic Anhydride — P.A. — genoemd en het is te verwachten, dat dit middel het carbolzuur zal vervangen. Een nieuw middel was nodig, daar deskundigen op bijenteelt-gebied in de Verenigde Staten het gebruik van carbolzuur hadden afgewezen.

De werking van P.A. is eenvoudig en doeltreffend, de bijen worden er rustig van en verdwijnen binnen 1 à 2 minuten uit de honingkamer, ook al zijn de kasten in de schaduw geplaatst. Met carbolzuur werden de bijen wild en het duurde 5 tot 20 minuten bij vol zonlicht, voordat de bijen verdwenen waren.

P.A. is niet gevaarlijk voor de bijen en heeft geen nadelige invloed op de honing; het middel is economisch wat betreft werktijd en materiaal-kosten.

Om de bijen met dit middel uit de honingkamers te drijven is een rookkamer nodig. Op het deksel (van triplex of masoniet) is een blaasbalg-beroker gemonteerd; aan de onderkant van het deksel zit een absorberend kussen van wol, celotex of iets dergelijks, iets lager een plaat masoniet, met vele kleine gaatjes, die zorgen dat het gas over alle ramen verspreid wordt.

Deze rookkamer past precies op de honingkamers. Op het kussen sprenkelt men een eetlepel P.A., met een eetlepel water als men het apparaat voor de eerste maal gebruikt, voor

volgens gebruik kan men kleinere hoeveelheden in dezelfde verhouding nemen.

De rookkamer wordt dan op de honingkamer geplaatst en daarna drukt men 5 tot 6 maal op de blaasbalg. Na 3 seconden wordt dit herhaald, waarbij men meer lucht geeft.

Te veel lucht zou de bijen bedwelmen en te weinig hen niet verjagen. Twee man, elk met een rookkamer kunnen in 90 minuten 100 honingkamers met 12 lage ramen behandelen. De bijen gaan vlugger van verzegelde, dan van niet verzegelde ramen, soms gelukt het twee kamers tegelijk bijenvrij te maken.

Niet gebruikt, moet men de rookkamers in polyethyleen wikkelen. P.A. is betrekkelijk niet-bijtend voor uw handen, voorzichtigheidshalve kan men zijn handen na gebruik wassen. Bijgaande afbeelding is van een rookkamer door de firma Root in de handel gebracht en kost 4.85 dlr.; de blaasbalg 1.50 dlr, deze firma levert ook P.A.: Een gallon (ongev. 4,5 ltr.) kost 5.50 dlr. Met 1 pound P.A. kan men 1.000 honingkamers behandelen.

De V.S. en de mijtziekte

In Amerika is men zeer bevreesd voor de mijtziekte. De verwekker ervan (*Acarapis woodi*) is er onbekend en alle voorzorgsmaatregelen worden genomen om de invoer ervan te voorkomen.

Reeds in 1922 werd de Honey Bee Act aangenomen als een maatregel tegen gevaarlijke ziekten der bijen. De invoer van levende honingbijen, (*Apis Mellifera*) werd verboden, alleen het vervoer over en weer met Canada, dat ook maatregelen had genomen, was vrij.

Nu gebleken is dat ook de Indische bij (*Apis indica*) besmet is met acarine wordt de wet uitgebreid tot alle bijenrassen.

Zoals reeds gezegd is men zeer bevreesd en maatregelen worden genomen opdat, mocht de ziekte onverhoopt optreden, men in staat zal zijn deze te herkennen en te bestrijden. Men wil een Europees deskundige voor voorlichting naar Amerika laten komen en een Amerikaanse geleerde naar Europa zenden.

Het zou voor de V.S. heel wat zijn, als daar deze ziekte zou uitbreken en er dientengevolge spergebieden en vervoerverboden zouden komen. Het invoerverbod is natuurlijk belemmerend voor het nemen van proeven met andere bijenrassen, maar

hierop heeft men ook iets gevonden nu men in staat is het zaad der darren te vervoeren, zodat volwassen bijen niet meer nodig zijn. Door kunstmatige inseminatie, dit zaad en drie- of meervoudige terugkruisingen kan men tot het gewenste ras komen. (A.B.J. 1961-1-8).

Italiaanse vereniging van koninginnentelers

De telers en exporteurs van Italiaanse koninginnen in Italië hebben zich verenigd in een vereniging, die hun belangen in binnen- en buitenland moet behartigen. Zij moet de waarde en het nut van de Italiaanse bij propagereën en de zuiverheid en gezondheid van dit ras handhaven. De vereniging heeft een eigen handelsmerk bestaande uit de Italiaanse laars op een bijenkorf en de leden moeten dit op op hun verzendkistjes aanbrengen als bewijs van hun lidmaatschap. (Beeworld 1961-8).

Noodlottig gevolg van insecticide

Albert Schweitzer heeft eens gezegd naar aanleiding van het ongebreidelde toepassen van insecticiden:

„Arme bijen, arme vogels, arme mensen!”

Hieraan moest ik denken bij het lezen van het volgende bericht in het „American Beejournal” (1961-9):

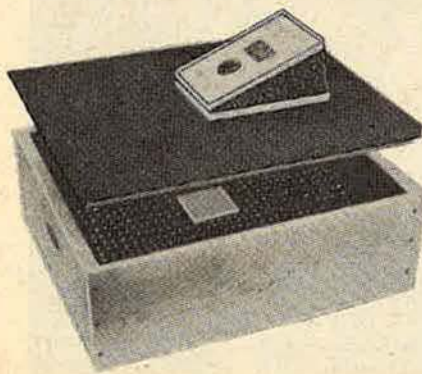
Twee jongens — neefjes — vonden onlangs de dood door vergiftiging, door parathion. Dit vergift was gebruikt op aardappels en iets ervan was door de wind gedreven naar de omgeving waar de ene jongen speelde. Het andere kind ging een schuur binnen, nadat deze bespoten was. Beiden stierven.

Parathion kan door de huid in dodelijke hoeveelheid worden opgenomen.

Methode om een koningin te geven

Men kan aan een normaal moederloos volk (dus geen darrenbroedige of met leggende werkbijen) onder de volgende omstandigheden met grote zekerheid een koningin geven:

Nadat het volk negen tot tien dagen moederloos is geweest, overtuigt men zich ervan dat er tenminste één gesloten moeder aanwezig is en dat er nog geen jonge moeder is uitgelopen. Dan laat men de nieuwe moeder door de voeropening van het dekkleedje, zonder begeleidende bijen naar binnen lopen en wel des avonds als alles rustig is; geen rook ge-

bruiken; niet door het vlieggat laten inlopen.

De bijen die vol ongeduld een koningin verwachten zullen de ingevoerde als uit de hemel gevallen, dadelijk zonder vijandelijkheden, aannemen.

Na met haar concurrenten in de moerdobben te hebben afgerekend, zal de koningin beginnen te leggen. (Abeilles et Fleurs 1961-7-8).

Het terug-vinden van hun kast

Beeworld 1961-9 neemt uit het Russische blad Pchelovodstvo het volgende over betreffende proeven, in Rusland gehouden over het terugvinden door bijen van hun kast: Geen der bijen, vijf dagen oud, losgelaten op een afstand van 100 mtr. van hun volk, vonden de weg naar huis terug.

Van bijen tien dagen oud, kwamen op deze afstand 80 pct. terug, maar als deze op 200 meter werden losgelaten, kwamen er geen terug; van bijen, oud 18 dagen en losgelaten op een afstand van 500 meter kwam 57 pct. terug, maar op een afstand van 1.000 meter geen enkele. Hoe ouder de bijen waren des te groter was de afstand waarvan zij de weg huiswaarts wisten terug te vinden. Maar als de „kast” 4 kilometer werd verplaatst keerden oude bijen losgelaten op een afstand van 100 meter, behalve enige oude bijen, die van te voren een verkenningvlucht hadden gehouden, niet terug in hun volk.

Hieruit blijkt dat de gave van terugvinden niet afhangt van de leeftijd van de bij, maar van de bekendheid van de streek. Om dit na te gaan kregen de bijen op hun nieuwe standplaats, buiten de kast, suikerstroop, de afstand van deze stroop werd steeds vergroot en wel in één richting. Toen deze afstand 1.500 meter was, werd geen stroop meer gegeven. De bijen die op de stroop gevlogen hadden, waren gemerkt en daarna op 'n afstand van 1500 meter uit verschillende richtingen losgelaten. Alleen de bijen, losgelaten op de plaats waar het laatst gevoerd was, keerden terug, maar geen der andere. Hieruit blijkt, dat de herinnering aan de streek de voornaamste rol speelt bij het terugvinden van de kast.

St. John van de Netels en zijn Witte Bijen

Volgens een zeer oud geloof zou de honingbij het symbool zijn van de menselijke ziel, reeds bij de oude Grieken zou deze in de gedaante van een bij het lichaam verlaten.

In Spanje, in de plaats San Juan de Ortege, bevindt zich het graf van St. John van de Brandnetels, het is een bedevaartsplaats.

Deze heilige wijdde zijn gehele leven aan liefdadigheid, eenzaam le-

vend op een plaats vol braambossen en brandnetels. Hij was een discipel van St. Nicolaas en ook schutshelpe der kinderen.

Toen zijn graf in 1450 door de prior der Augustijners werd geopend steeg hieruit een zwerm witte bijen op, en zweefden boven de grafombe.

Gezegd wordt, dat de wonderbare witte bijen van St. John de ongeboren zielen van kinderen waren, opgeborgen door de heilige om ter beschikking te zijn, als vrouwen kwamen bidden voor een zoon. Aangenomen werd dan, dat deze vrouwen naar huis gingen met één der witte bijen, die de ziel zou worden van het gehoopte kind.

Ook de bekende Spaanse koningin Isabella de Katholieke kwam naar het graf voor een gebed.

In Gallië heeft men een spreekwoord dat zegt:

„Hij die een bij doodt, zal zeven jaar zorgen hebben”.

In dit land voerde men bij een begrafenis een soort bijendans uit, genaamd „abellon” of „abejorro”. De deelnemers gaven elkander de hand en liepen langzaam in een cirkel rondom de doodkist een geluid makend als het zoemen der bijen, die de deelnemers voorstelden.

Men mocht niet ophouden met zoemen, zolang de dans duurde, daar men dan binnen een jaar zou ster- ven.

(Scottish Beekeeper 1961-9 overgenomen uit 't boek van Walter Star- kie „The Road to Santiago”).

„De bijenluis” Vlaamse humor

Op een bijenteelt-cursus in België, werd de vraag gesteld, hoe men kon vaststellen of een koningin door bijenluis was aangetast en zo ja, hoe men ze kon bestrijden.

Hierop kwam het volgende ant- woord:

„Als de koningin met haar achter- poten op haar kop zit te krabben of rechtstaande aan het vlieggat ha- re rug zit te krabschuiven, dan heeft ze luizen en kunt gij haar best een heel klein luizekammerke ter hand stellen”.

Het stond in het Maandblad van on- ze Vlaamse collega's 1961-9.

Henry Alley (1835-1908)

Zijn naam leeft voort door de val, meer bekend als Alley's Trap, die hij ontwierp om koninginnen en dar- ren te vangen en zodoende zwermen te verhinderen weg te vliegen.

Maar hij is ook de eerste teler van koninginnen voor de verkoop. Hij trouwde op latere leeftijd voor de tweede keer, volgens zijn zeggen om aan een goede teeltkoningin te ko- men. Zijn tweede vrouw had name- lijk een zeer goede koningin, die zij hem alleen wilde afstaan als hij met haar huwde. (A.B.J. 1961-6).

Bij de foto's

Deze werden ons welwillend afge- staan door de heer B. Schwartz Hansen, redacteur van het Deense bijenteelt-blad, waarvoor onze harte- lijke dank. Bij het vinden van een pot honing vraagt poes zich af:

„Wat is het, het ziet er goed uit, het smaakt goed, het is goed?” Het is HONING in een pot met het etiket van de Deense bijenhou- ders vereniging.

Prettige feestdagen wenst u,

Jékavé.

Bij het afscheid van de heer Vink

Sedert 1947 heeft de heer A. Vink te 's-Gravenhage deel uitgemaakt van de Commissie van Redactie van ons Groentje. Om gezondheidsredenen moet hij thans zijn werkzaamheden voor bijenteelt en vereniging beperken en dit nummer is het laatste waaraan hij zijn medewerking heeft verleend. Vijftien jaar lang dus heeft hij zijn functie in de redactie vervuld.

Buitenstaanders kunnen niet beseffen hoeveel tijd de heer Vink aan ons Groentje heeft besteed; metershoge stapels geschriften heeft hij met de andere leden der Commissie doorgenomen met een niet te evenaren zorgvuldigheid. Het is mede aan zijn grote deskundigheid en toewijding te danken, dat ons Maandschrift, ondanks de zware financiële beperkingen, die we ons steeds hebben moeten opleggen, geworden is wat het nu is: een blad, dat de vergelijking met buitenlandse bijenteelttijdschriften, die over veel ruimer middelen beschikken, glansrijk kan doorstaan. Nu de heer Vink onze commissie verlaat, willen we hem onze hartelijke en welgemeende dank brengen voor alles wat hij voor het Groentje deed en vooral ook voor de prettige wijze, waarop we al die jaren met hem hebben mogen samenwerken.

De Commissie van Redactie:
A. S. Planting
B. A. van der Sande
De redacteur:
R. P. Groenveld.

Vragenrubriek

Vragen voor deze rubriek zenden aan Bijenhuis te Wageningen. Alle vragen worden zo spoedig mogelijk per brief beantwoord en daarna in het Groentje gepubliceerd.

Vraag 10:

In een wilgeboom, die geheel hol is, bevindt zich een flink bijenvolk. Ik meen dat „flink” te mogen vaststellen aan het in- en uitvliegen van het volk door een spleet in de stam. De holle boom is bij de kruin gevuld met een substantie van verrot blad en hout. Het bijenvolk zal mogelijk bereiken zijn als die substantie weggescheept wordt. De stam is ruim 2 meter hoog, gemakkelijk te bewerken. Hoe kan ik dat volk een beter tehuis verschaffen door het in één van mijn kasten over te brengen? Is er een middel, waardoor de bijen zich uit de holle boom terugtrekken en b.v. aan de buitenkant gaan zitten, zodat ik de koningin kan vangen en in een moerhuisje in een schepkorf kan vastzetten? Het begroot mij dat bijenvolk de komende winter te moeten zien ingaan in de m.i. onvoldoende behuizing.

W. L. te A.

Volk uit holle boom halen

Als de holte, waarin het bijennest zich bevindt, van boven vrijgemaakt kan worden, dan zou ik, om het volk te bemachtigen, als volgt handelen:

- 1e. de vliegspleet sluiten met een stuk krantepapier;
- 2e. de holte van boven zoveel mogelijk vrij maken;

- 3e. een paar handen vol fijn gesneden gras (stukjes van plus minus één centimeter lengte) van boven in het gat strooien;
- 4e. op dat gat een korf of een zwermkieps plaatsen en wel zó dat de korfrand op ten minste één plaats de rand van het gat raakt; de verdere ruimte tussen korf en boomstam zoveel mogelijk met lappen afsluiten;
- 5e. door trommelen gedurende een kwartier of misschien een half uur tegen de buitenkant van de boomstam het volk naar boven jaren tot het zich in de kieps of korf bevindt;
- 6e. komt de vliegspleet aan de onderkant van het bijennest uit dan verdient het aanbeveling de papieren prop, waarmee de toegang is afgesloten, even te verwijderen en de carbollap er zoveel mogelijk in te stoppen. Aan de reactie van de bijen merkt u dan wel of zulks succes heeft. Niet te lang! En in geen geval rook gebruiken: hierdoor zouden de bijen of bedwelmen of zij zouden in een hoekje samenklitten en dan is er geen beweging meer in te krijgen. Mocht de vliegspleet niet onder het nest zitten maar er tegenover, dan kunt u beter een weinig verdunde carbol in de spleet gieten, zó, dat dit goede druppelsgewijs langs de binnenwand naar beneden vloeit. Inplaats van verdunde carbol kunt u voor het zelfde doel ook een scheut terpentijn of terpentine gebruiken.

dakkapellen van ons blok zijn alle wit geschilderd. Nu bleek, dat de bijen zich onophoudelijk vergisten, zelfs nadat ik het vliegplankje zwart had gemaakt en bovendien achter de ruit een duidelijk zichtbaar zwartgemaakt plankje had geplaatst. De afstand tot de dakkapellen van de burens bedraagt ongeveer zes meter. De conclusie ligt mijns inziens voor de hand: het vervliegen van de bijen is groot en het inbedelen van bijen, beladen met stuifmeel, is ook groot. De meeste bijen zullen wel weer weggejaagd worden. Is deze conclusie juist, zou ik u willen vragen.

P. de G. te A.

Vervliegen

Het „vervliegen” van bijen komt veel meer voor dan in het algemeen wordt verondersteld. Voornamelijk geschiedt dit met de haalbijen, die dus met honing en (of) stuifmeel beladen huiswaarts keren.

Het vervliegen wordt sterk beïnvloed door het weer. Een krachtige wind, welke min of meer dwars op de richting van de vliegopeningen staat, doet het vervliegen toenemen en bij zware dracht komt het in heviger mate voor dan in perioden van weinig of geen dracht. Staan de bijenwoningen op het vlakke veld of op het dak opgesteld dan is de kans op vervliegen weer veel groter dan wanneer zij op een wat beschutte plaats staan. Voorts is de wijze, waarop de kasten onderling geplaatst zijn, ook van niet geringe invloed. Op onbeschut terrein is elke regelmaat bij de plaatsing uit den boze. Hoe slordiger in onderling verband de bijenwoningen worden neergezet, hoe beter, mits men daarbij slechts zorgt, dat elk volk zijn vrije vlucht heeft en daarin niet

Vraag 11:

Op de zolder van ons huis heb ik een observatiekast geplaatst, die met een pijpje met de buitenwereld in verbinding staat. De

door een andere kast of korf wordt belemmerd.

Uw conclusie ten opzichte van het „vervliegen” is derhalve zeer juist. Of de meeste bijen wel weer „weggejaagd” worden betwijfel ik echter ten sterkste. Het is wel waarschijnlijk, dat menig vervlogen bijtje na een volgende reis weer op de oude woning terugkeert maar men kan rustig aannemen, dat de meeste vervlogen bijen tot de nieuwe huishouding blijven behoren. S.

Vraag 12:

Aangezien onder vele leden nog verwarring bestaat over de collectieve verzekering, zou ik graag van u vernemen hoe dat precies geregeld is met betrekking tot het quotum en de suikerafname. In een brief aan het hoofdbestuur aan onze afdeling staat: „In verband met de collectieve verzekering zullen wij het zeer op prijs stellen uw ledenlijst vóór 1 januari a.s. te mogen ontvangen”. Hieruit wordt de conclusie getrokken, dat de collectieve verzekering niets te maken heeft met de suikerafname van het lid. In een brief van de afdeling Suiker over de niet gedatureerde en niet accijnsvrije suiker staat: „In de prijs is echter wel de bijdrage voor de Bedrijfsraad en verzekering begrepen”. Dit wekt weer het idee op, dat als een lid geen suiker (in het algemeen) afneemt, doch wel zijn quotum heeft voldaan, hij toch niet collectief verzekerd is. Gaarne zie ik een antwoord hierop tegemoet.

C. M. d. H. te N.
(Afdelingssecretaris)

Ben ik eigenlijk wel verzekerd?

Het is inderdaad ingewikkeld met onze collectieve verzekering. Wie is verzekerd? Dat staat in de polis: de leden der vereniging zijn verzekerd. Wie is lid van onze vereniging? Dat staat in de statuten: als lid wordt alleen aangemerkt hij, voor wie het quotum afgedragen is.

Stelt u zich nu voor, dat op 10 januari uw bijenstal afbrandt. Uw afdelingsbestuur heeft de ledenlijst nog niet ingezonden en het quotum voor de leden, die op de lijst vermeld staan, nog niet aan het hoofdbestuur afgedragen. Dan wordt u volgens de statuten niet aangemerkt als lid. Omdat volgens de polis alleen de leden verzekerd zijn, hebt u dus geen recht op uitkering. Daarom dringen wij er bij de afdelingsbesturen altijd op aan ledenlijsten en quotum vóór 1 januari in te zenden. (Komen de ledenlijst en het quotum b.v. op 1 februari in Wageningen binnen, dan zijn de leden van dat ogenblik af dus verzekerd). Maar, vraagt u terecht, wat heeft de verzekering dan toch met de suiker te maken? Dat zit zo. Voor de verzekering moet een premie worden

betaald. Het hoofdbestuur betaalt die premie in één bedrag. Maar het verhaalt die premie op de leden. Het hoofdbestuur incasseert die premie van de leden tegelijk met de suikerprijs. De suiker werd dit jaar franco afdeling geleverd voor 68 cent per kg. De suikerprijs was echter 66 cent. Tegelijk met de suikerprijs werd 1 cent voor de Bedrijfsraad en 1 cent premie voor de verzekering geïncasseerd. Als u nu geregeld suiker afneemt (en dus geregeld uw premie betaalt) en bovendien lid bent, bent u verzekerd. Om het nog eens duidelijk te herhalen: **Om verzekerd te zijn moet men:**

a. lid van de vereniging zijn (het quotum moet betaald zijn);

b. geregeld zijn premie betalen (suiker afnemen).

Nu moet ik nog even vertellen wat men verstaat onder het regelmatig afnemen van suiker. Het betekent niet, dat men geen suikerlevering mag overslaan. Het betekent ook niet, dat men bij elke levering het volle aantal kg voor elk volk moet nemen dat men krijgen kan. Het hoofdbestuur heeft het zo gezegd: „dat men alleen rechten aan onze verzekering kan ontleen als men regelmatig suiker van onze vereniging betreft in hoeveelheden, die in verhouding staan tot het aantal bijenvolken en dat men geen suiker van andere verenigingen betreft”.

Waarom nu zo ingewikkeld, zult u vragen. Wel, er waren „handige” leden, die hun suiker betrokken bij een andere vereniging (laten we zeggen voor 66 cent) en bij ons lid werden om verzekerd te zijn. Ze betaalden voor de suiker dus evenveel als bij ons, maar ze ontdoken de premiebetaling. Nu zijn er ook leden, die nooit suiker bestellen, b.v. omdat zij hun bijen de honing laten houden of om andere redenen, maar die volkomen te goeder trouw zijn. Vallen zij nu buiten de verzekering? Neen. De bepaling van het hoofdbestuur luidt: „Leden, die niet via de suiker een redelijke premie betalen, worden in de gelegenheid gesteld per wintervolk 25 cent aan het Bijenhuis over te maken (giro 823276), als premie”. Voor dat kwartje per wintervolk is dus ook het grotere aantal zomervolken verzekerd. Dat kwartje per wintervolk kan men dus ook het beste vóór 1 januari overmaken, dan gaat de verzekering ook op die datum in. En nu de vraag: wat is verzekerd?

Veelal meent men, dat alleen de bijenvolken verzekerd zijn. Dat is niet zo, de verzekering is veel uitgebreider. Zij betreft: bijenkasten en -korven, met inhoud, bijenstallen, honing-, suiker- en wasvoorraden, gereedschappen en benodigdheden tot het imkersbedrijf behorende en, als men tien of meer volken heeft, en men in het bezit is van een eigen berg- en werkruimte of

tuinhuisje hiervoor, zijn ook deze gebouwtjes verzekerd.

De risico's, waartegen men verzekerd is, zijn: brand, diefstal, vervoer en wettelijke aansprakelijkheid. De normen zijn vele malen in het Groentje vermeld, b.v. in het nummer van maart 1960.

En nu nog een belangrijk punt. In de voorwaarden staat, dat het maximumbedrag per lid en per gelegenheid is gesteld op f 2.500,—. (Voor wettelijke aansprakelijkheid tot f 50.000,— zie bovengenoemde normen). Wil dat nu zeggen dat een imker, wiens bijenteeltbezittingen f 4.000,— waard zijn, slechts voor f 2.500,— verzekerd is? Neen, zeer beslist niet. Hij moet alleen even aan het Bijenhuis opgeven: „Mijn bijenteeltbezittingen moeten voor f 4.000,— verzekerd worden”. Dat wordt dan op de polis aangetekend. En als hij dat verzuimt? Dat zal ik u aan een voorbeeld uit de praktijk duidelijk maken. Een onzer leden heeft door brand een schade aan zijn bijenstal, volken, gereedschappen enz. geleden van f 1.024,—. De totale waarde van zijn bijenstal met inventaris bedraagt f 4.000,—. Ondanks herhaalde oproepen in het Groentje verzuimde hij aan het Bijenhuis op te geven, dat zijn bijenstal met toebehoren een grotere waarde heeft dan f 2.500,—. Daardoor heeft hij slechts recht op een uitkering van onze verzekering van 25/40 deel van de geleden schade. Had hij de waarde van zijn bijenstal opgegeven, dan was hij gratis bijverzekerd tot f 4.000,— en had hij de volle schade vergoed gekregen. Voor hen, wier belang groter is dan f 2.500,— is het dus zaak dat aan het Bijenhuis te melden. (Dit geval is gefingeerd, maar het zou zich in de praktijk kunnen voordoen).

Waarde vraagsteller, u als afdelingssecretaris wilt dit alles mischien in uw afdelingsvergadering eens naar voren brengen. Maar ook andere afdelingsbesturen doen er goed aan dat te doen. Want ondanks vele publikaties in het Groentje is is het volgende voorgekomen. De voorzitter van een afdeling had zijn volken op de heide staan, toen zijn bijenstal thuis met lege kasten en korven en ander imkersmateriaal afbrandde. Hij vertelde dat een paar jaar later aan ons. Hij had geen vergoeding van onze verzekering gevraagd omdat hij meende dat alleen zijn op de heide staande volken verzekerd waren! Zelfs vele afdelingsbestuurders kennen hun rechten niet. Daarom zijn we u zeer erkentelijk voor uw vraag. G.

Vraag 13:

1. Wat hebben afstandrepen op afstandblikjes voor?
2. Is het model spaarkast 1956 veranderd ten opzichte van het model 1961?
3. Wat is het voor- en nadeel van vaste bodem?
4. Welke voordelen heeft een

voerbak ten opzichte van een
5 liter drukdekselbus?

A. K. v. N. te E.

Kasten, onderdelen, voerapparaten

1. Afstandblikjes hebben nog wel eens de neiging te verschuiven, vooral door voortdurende trillingen bij reizen over grote afstanden. Als gevolg daarvan gaan ook de ramen van hun plaats, waardoor deze worden beschadigd, terwijl de zich daartussen bevindende bijen in de knel komen. Bij gebruik van afstandrepen kan zulks niet plaats hebben.

2. Het model spaarkast is niet veranderd. Wel zijn er enige technische verbeteringen aangebracht, terwijl tegenwoordig ook spaarkasten met losse bodem verkrijgbaar zijn.

3. De vaste bodem is altijd bijendicht, hetgeen als een voordeel zou kunnen worden aangemerkt. Een kast met een vaste bodem heeft voorts een los onderdeel minder dan die met een losse bodem; dit is bij het reisvaardig maken van de kast een voordeel. De vaste bodem is echter veel moeilijker te reinigen, daar alle ramen vooraf moeten worden verwijderd. Dit bezwaar wordt ook gevoeld bij het omhangen.

4. Een voerbak kan tevens dienen als boven-bedekking en kan méér voer bevatten dan een drukdekselbus. Bovendien is een voerbak gemakkelijker te vullen zonder de bijen te storen. S.

Vraag 14:

Eind september heb ik de heidehoning geslingerd en daarna direct in goed gereinigde potjes gedaan, deze afgesloten met schroefdeksel en weggezet in de kelder. Nu doet zich het vreemde geval voor, dat de potjes overlopen, de honing komt er bij het deksel uit en in de honing vertonen zich blaasjes of luchtbelletjes. Ik heb nu de potjes wat minder vol gemaakt. Heeft dit alles invloed op de kwaliteit en duurzaamheid van de honing? Heeft dit iets met gisting te maken? Wat raadt u me aan te doen? G. H. te H.

Gistende honing

Uw heidehoning is in gistende toestand en hij is daardoor voor de verkoop ongeschikt geworden. Voor voerhoning (niet voor wintervoer) is hij nog bruikbaar te maken door de honing te koken, af te schuimen en verder in goed gesloten vaatwerk te bewaren.

Als de gisting nog niet in een te ver gevorderd stadium is gekomen is de honing ook voor eigen gebruik nog wel geschikt te maken. U moet dan de deksels afnemen, de flacons tot aan de hals in een waterbad zetten en dan langzaam verhitten tot plus minus 70 graden Celsius. Na ongeveer een uur zal de honing geheel vloeibaar geworden zijn en zal

er zich een laag schuim aan de oppervlakte bevinden. Er is zelfs kans, dat hier en daar het schuim over de rand van de flacons komt. Het schuim, dat in de flacons blijft staan, moet tot op de goede honing met een lepel voorzichtig verwijderd worden. In geen geval mag in de honing geroerd worden.

Als na afkoeling de honing weer mooi egaal gelei-achtig wordt heeft hij wel wat aan smaak ingeboet, maar hij is zeer wel op de boterham te nuttigen. Het is dan een vraag van lekker vinden of niet. Sommige mensen zijn erg op deze smaak gesteld. Als u deze honing goed afsluit gaat hij niet gauw opnieuw gisten.

Vermoedelijk is een niet-luchtdichte afsluiting en bewaring in de kelder de oorzaak van het gisten geweest. Hebt u de schroefdeksels misschien niet van kartonnen of perkamenten inlagen voorzien? Een schroefdeksel alleen sluit niet voldoende af en zeker niet als u de honing in een kelder bewaart. Een droge en niet te koude kast is voor de bewaring van honing veel beter geëigend dan een kelder.

Een andere oorzaak kan zijn, dat er onreinigheden of waterdelen in de honing gekomen zijn bij het kolben of slingeren. Is het mogelijk, dat u ramen geslingerd hebt, waarin zich nog een weinig open broed bevond of hebt u het kolbtoestel soms te nat gebruikt? Een en ander moet steeds zorgvuldig worden vermeden en het geringste verzuim te dien opzichte kan fatale gevolgen hebben. S.

Vraag 15:

Hoe komt het dat de heidehoning, die mijn twee kasten, die op de heide ten zuiden van Valkenswaard stonden, bevatten en die voor ongeveer 90% verzegeld was, zeer dun was en reeds zuur in de raat? Het soortelijk gewicht was ongeveer 1.350, hij was donker van kleur. Hij kon dan ook gemakkelijk zonder gebruik van ericaborstel geslingerd worden. Ik heb hier in de omgeving nog niet van een soortgelijke honing gehoord. M. W. te E.

Zure honing

De door u aangeduide honing kan geen heidehoning zijn. Uw mededeling, dat de honing reeds „zuur” in de raat was doet denken aan de honing van de kleine sneeuwbes (*Symphoricarpos chenaultii*), althans indien u met „zuur” bedoelt een enigszins frisse licht-zure smaak (rins). Was de smaak zuur zoals van bedorven honing (die ook sterk zuur ruikt) dan moet ik vrezen, dat de bijen een of ander afvalprodukt van een conserven- of limonadefabriek hebben ingezameld. S.

Vraag 16:

Doordat ik met het afvoeren niet klaar gekomen ben, moet ik

noodgedwongen wat borstplaat maken. Helaas weet ik niet hoe dat in zijn werk gaat. Gaarne zal ik vernemen, hoe ik moet handelen. G. W. te H.

Borstplaat. Laat voeren

Het is wel zeer aan de late kant (25 oktober), maar... nood breekt wet en als het weer nog wat meewerkt is het nog niet te laat om de bijen op de gewone wijze wintervoer in de vorm van suikerstroop te geven. U moet hiermede dan wel **aanstonds** beginnen (3 kg suiker op 2 liter water) in warme toestand (ongeveer 40 graden C) toedienen, liefst in een blik met geperforeerde drukdeksel. De gaatjes in het deksel mogen vooral niet te groot zijn. Het beste maakt men deze door de punt van een dunne draadnagel met een hamer juist even door het deksel te slaan. Als u daartoe een maggibus gebruikt, waar ongeveer 2½ liter in gaat, kunt u ruim 1½ kg suiker per dag voeren. Zet de tot op een halve centimeter onder het deksel gevulde bus onderste boven op een paar dunne dwarslatjes op een gat in het dekkleedje of de dekplank. Als u de bus geheel vult spuit de suikerstroop bij het opdrukken van het deksel door de gaatjes omhoog. Het voergat moet zich bevinden boven de vóórste helft van de broedkamer. Dek alles warm toe b.v. met een paar extra kleedjes, een jute zak of met krantenpapier. Als het voer aldus toegedekt op temperatuur blijft zullen de bijen het ook nu nog ophalen. Hoewel aan een zo late toediening van het wintervoer verschillende bezwaren zijn verbonden zou ik toch hieraan verre de voorkeur geven boven het voeren door oplegging van een borstplaat.

Wilt u hiertoe toch overgaan, dan moet u op 5 kg suiker ruim één liter kokend water gieten, dan boven een zacht vuurtje langzaam verder verwarmen en steeds maar roeren tot er **geen suikerkristallen** meer over zijn. Dan op een flink vuur verhitten (steeds blijven roeren) tot het kookt en enige minuten hard door laten koken tot de suikerstroop melkachtig wordt. Daarna onmiddellijk overgieten in een metalen of kartonnen vorm. De afgekoelde borstplaat wordt **onder** het dekkleedje of de dekplank gelegd op een stuk niet te zwaar papier. S.

Uit de

Afdelingen

AFD. BUNNIK/HOUTEN

30 oktober jl. vond de eindles plaats van de beginnerscursus Houten, in tegenwoordigheid van de heer J. v. Aarst, het afdelingsbestuur, vertegenwoordigers van de standsorganisaties, de N.F.O. en de directeur van fruitveiling Bunnik. Na een spervuur van vragen door mej. M. Meems, die de cursus gegeven heeft, en de heer Van Aarst, werden door laatste genoemde de cijferlijsten uitgereikt, terwijl de heer Chr. de Jong, directeur van fruit-

[illegible]

Afstandblikjes				10	Famathaana				152
Br. Adam			58,	80	Prop-an				155, 174
Wassmelter				59	Droogijs				157
Insteekekooitje				70	Koningin geven				174
Voerinrichting				80	Volk in holle boom				176
Kunstraat				137					
Reisstand				142	Produkten der bijen				
Praktische reissluiting				171	Honingcake				51
Gedrag der bijen					Broed als vogelvoer				59
Stille moerswisseling				9	Afwijkende honing			60,	178
Haaldrift moerloze volken				24	Stuifmeelsurrogaat				70
Zwermen		9,	44,	45	Bijen en kanker				76
Roven			45,	60	Beschuithoning				92
Geluid				60					
Kleuren				114	Recht en Wet				
Koninginnestof			144,	162	Vervoersverbod			12, 106,	136
Twee moeren in een kast				145	Vereeniging				
Oriëntatie				175	Eremedailles				2
Vervliegen				176	Prijsvraag scriptie				14
Honinghandel en -prijs					Hoofdbestuur				14
Reclame				8	Jaarverslag				43
Richtprijzen		16,	36		Bibliotheek			46,	123
Euromarkt		22,	172		Jaarstukken			62,	73
Verpakking				22	Erelid Vink			67,	115
Honing voor restaurant				23	Quotum f 5.—				67
Wereldproductie				59	Imkersdag Meppel			73, e.v.	
Honing in poedervorm				59	Algemene Vergadering			115,	129
					Verzekering				177
Komkommekwestie					Voeren en suiker				
Opgelost ?				3	Suikerprijs		18, 19, 54, 59,	71,	139
Rapport		12,	e.v.		Voeren met plastic zak				22
Hoofdbestuur				15	Voerhoning				44
— en fruitteelt				88	Schudsuiker				70
Commissie				150	Drijfvoer				77
Landbouwschap					Br. Adam				80
Taak en werkwijze		15,	47,	67, 107	Beschadigde suiker				130
					Borstplaat, laat voeren				178
Nat. Honingtentoonstelling					Ziekten en vijanden				
Reorganisatie				67	Egel				8
Onderwijs en voorlichting					Mijtsiekte				
Examen P.I.				86			18, 19, 70, 86, 94, 120, 166,		174
Lezingen		14,	67,	71	Wespen				44
Cursussen		15,	71,	104	Onderzoek verplaatst				79
Filmstrip				59	Muizen				92
Opleidingscursus				166	Pad			93,	104
					Nosema				94
Oogsten en behandelen van honing					Vaste rubrieken				
Slingeren sleidehoning		8,		18	Willem word wakker			6, e.v.	
Honing verwarmen				10	Afdelingsberichten			15, e.v.	
Nieuwe honingsoorten				113	Wenken			50, e.v.	
Overlast					Oogst en dracht			99, e.v.	
Reinigingsvlucht				83	Jaagkleps			8, e.v.	
					Onze bijen deze maand				167
Praktijk, bedrijfsmethoden					Andere bijdragen				
Inwinteren		22,		70	Radiorede voorzitter				39
Br. Adam				57	Bijen op M.G.				162
Moerrooster		114,		146	Congres Madrid				172
Methode v. d. Brink				118	Afscheid Hr. Vink				173
Zwerm vangen				145					

veiling Bunnik, de diploma's uitreikte. Na dit officiële gedeelte werd de kleurenfilm „bijhouden met succes" vertoond, wa-
bijzonder in de smaak viel. Geslaagd zijn:
J. A. M. v. Miltenburg, Schalkwijk; J. Th.
M. Ruven, IJsselstein; Chr. van Zon, Doorn;
G. P. Vernooij, J. G. Th. Vernooij, J. J. van
Rooyen, W. P. van Wijk en E. A. G. Kipper-
sluis, allen uit Houten en mevr. J. J. Koppert-
van Diepen uit Utrecht. Als dank werd mej.
Meems door de cursisten een envelop met
inhoud aangeboden, terwijl de cursisten van
de heer De Kruyf ieder een pakje sigaretten
kregen voor de goede behandeling van zijn
bijzondere gedurende de lessen op zijn
stand. C. P.

AFD. SCHOUWEN-DUIVELAND

Eindles cursus

Op 14 oktober werd een geslaagde eindles gehouden van de cursus bijenteelt voor gevorderden, welke geopend werd door de heer C. O. J. Hendrikse als voorzitter van de commissie van toezicht. Deze richtte een speciaal woord van welkom o.a. tot de heer J. Evers, leraar in algemene dienst en plaatsvervanger van de rijksbijenteeltconsulent. Voorts de heer C. L. de Wilde, die de rijksinspectie van het landbouwwonderwijs vertegenwoordigde.

Na de gebruikelijke vragen, die door de heer A. J. van Willegen werden gesteld werd door een zestal cursisten een bepaald onderwerp vrijuit behandeld. Hierna werden de cursisten toegesproken door de heer De Wilde; deze sprak de hoop uit, dat deze laatste les niet de band zou verbreken met de leraar, omdat men in de bijeenkomst nooit uitgeleerd raakt. In zijn woorden van dank betrof spr. de cursusleider, de com-

AFD. ECK EN WIEL EN OMSTR.

Op 27 oktober jl. werd door de onverbiddelijke dood van ons weggenomen ons hooggeacht bestuurslid, de heer

J. WINKELMAN

Hij bereikte de leeftijd van bijna 57 jaren. Gedurende tal van jaren heeft hij de belangen van de afdeling als bestuurslid gediend. Zijn nauwgezette plichtsbetrachting en prettige omgang zullen steeds in onze herinnering blijven voortleven. Moge de Here, Die beloofd heeft een Man der weduwen en een Vader der wezen te zullen zijn, zijn echtgenote en de nog jeugdige kinderen bedenken.

AFD. ECK EN WIEL

missie van toezicht in de persoon van de heer Hendrikse en de heer Evers, die vervolgens overging tot het uitreiken van de diploma's.

De heer Evers was zeer tevreden over de manier waarop dit examen is afgenomen, omdat dit niet alleen berustte op het gebruikelijke vragen stellen, doch uit wat naar voren werd gebracht door het vrijuit vertellen van een bepaald onderwerp, waaruit bleek dat de deelnemers hun tijd goed hebben besteed en heel wat kennis op de cursus hebben opgedaan.

De geslaagden zijn: mevrouw H. Heyboer-Kloet en de heren G. L. Heyboer, C. v. d. Sluis, M. C. v. d. Schelde, J. Vermunt, H. Padmos en J. Fluyt te Zierikzee; P. J. Flik-

weert en A. Stins te Nieuwerkerk en A. Mat-
thijssse te Renesse.

De heer v. d. Loois bracht als oudste van de cursisten dank aan het bestuur der afdeling voor het organiseren van de cursus, aan de Zeeuwse Landbouw Maatschappij in de persoon van de heer Eveleins, voor het beschikbaar stellen van een leslokaal, de heer Heyboer voor het beschikbaar stellen van zijn bijstand en aan de leraar, waarbij hem een enveloppe met inhoud werd overhandigd.

Naar de leraar v. Willegen hiervoor zijn dank uitgesproken sprak tot slot de waarnemend voorzitter de heer Fasol (bij verhandeling van de voorzitter, de heer C. A. Hartog) namens het bestuur der afdeling, waarin hij o.a. de bijenteelt karakteriseerde als „een sport die wat oplevert”, waarna spr. deze goed geslaagde middag sloot met een woordje van dank aan allen, die meegewerkt hebben aan het welslagen hiervan. J. F.

AFD. ZEIST

Vergadering 18 oktober 1961

Na de opening vertelde onze voorzitter over het contact dat hij had gehad met onze ANI-
lid, dat bezwaar had tegen onze vrij gro-
te "kop" in Wageningen. Echter deze kop met
aanhang van het Bijenhuis heeft een regule-
rende werking en zo zijn onze inkmers bovendien niet afhankelijk van allerlei handelaren.
Ook werden zeer waardevolle woorden ge-
sproken over het Groentje, dat de verge-
lijking met buitenlandse tijdschriften met
glans kan doorstaan. Verder werd betrouwd
dat er zoveel aparte inkmersbonden zijn. Het
grote voordeel van het Landbouwschap is,
dat alle inkmers hierin zijn ondergebracht.
Om het inkmers bij de jeugd bekend te
maken wordt voorgesteld, de leraren aan

onze lycea en andere scholen te vragen een of meer biologielessen te wijden aan onze bijen, gevolgd door een demonstratieles op onze afdelingsstand.

In aansluiting hierop wordt besloten, een veger beschikbaar te stellen voor een nieuw lid.

Bij het bespreken van de reizen bleek, dat de fruitdracht slecht, het koolzaad en de linde matig en de heidedracht matig tot slecht is geweest. Op de heide in Wolfheze is ook veel bladhonig gehaald. Door de heer v. d. Weert wordt de suggestie gedaan, de boeren op te wekken meer Phacelia te zaaien, dit is waarschijnlijk een zekerder drachtbron dan de heide.

In verband met de ramp op Beverweerd, waar twee kasten door kwaadwillenden in een sloot werden geworpen, werd besloten een deel van de kas te reserveren voor noodgevallen.

Na de pauze werd nog de prachtige kleurenfilm „Van Immen en Imkers” vertoond.

M. M. v. D. O.

AFD. „DE BERKELSTREEK”

Onze afd. hield op 9 november jl. een ledenvergadering in Neede. Opkomst in verband met het slechte weer vrij goed. De voorzitter gaf een overzicht van het afgelopen bijenjaar en wat daar mee samenhangt en dat het afgelopen jaar tot die van een matige opbrengst behoorde.

Voorjaars oogst was er praktisch niet. Zomeropbrengst zeer matig en heideoogst tot september niet, maar daarna in die ene week goed weer in september werd ruimschoots honing gewonnen en maakte dit nog weer veel goed.

Verslag werd uitgebracht door de afgevaardigde naar de alg. en kringvergadering en een kascommissie benoemd. De contributieheffing werd herzien in verband met meerdere afdracht aan het H.B., waarna geind. Vervolgens werd reizen in het algemeen naar de drachtvelden besproken en naar welke velden. Daar in 1961 de reis naar de Flevo-polder zeer kostbaar is geworden door het feit dat vele reizen moesten worden gemaakt om de kasten open en dicht te doen in verband met besputting, voelden sommige leden meer voor het fruit, anderen willen het nog

eens met koolzaad proberen. In het voorjaar zal hierover nader beslist worden. Besloten werd nog eens te onderzoeken of in het voorjaar 1962 nog een avond kan worden gegeven zoals voorheen, om meer bekendheid te geven aan de imkerij en het gebruik van honing. Hierbij had men vooral de vrouwen op het oog.

G. H. SMITS

AFD. SOEST

Feestavond 40-jarig jubileum

Op 27 oktober vierde onze afdeling haar 40-jarig bestaan. Een feestcommissie heeft deze viering voorbereid, teneinde die op waardige wijze te kunnen vieren. De heer Grijze mocht dan ook in de feestelijk versierde zaal praktisch alle leden met hun echtgenoten en talrijke gasten welkom heten. In zijn openingsrede memoreerde hij de groei van de afdeling in de beginjaren; de heer Veenstra die toen voorzitter was, was ondanks zijn hoge leeftijd aanwezig. De oorlogsjaren met hun enorme toeloop van leden, de naoorlogse onvermijdelijke teruggang en de thans weer opgaande lijn. Hij wakte de leden op het ledental te verdubbelen en vrienden en kennissen aan te sporen een beginnerscursus in bijenteelt te gaan volgen. In het kort herinnerde de voorzitter aan de heren van Breukelen en Roos, die eveneens een jubileum vieren, want beiden zijn vanaf de oprichting lid. De activiteit die beiden getoond hebben voor de bijenteelt is een voorbeeld voor anderen; spr. herinnerde speciaal aan de jaren waarin van korven op kasten omschakeld werd. Bovendien is de heer Roos nog steeds actief bestuurslid. Bij deze woorden liet de heer Grijze het voorkomen alsof hiermee alles gezegd was en gaf het woord aan de heer C. Pater Jzn., hoofd-bestuurslid voor Utrecht, die in een briljante rede beide jubilarissen dankte voor hun verdiensten en hun de eremedaille der vereniging op de borst speldde en hen gelukwensde met deze onderscheiding. De heer Roos vertolkte hierna hun belder dank aan het hoofdbestuur en hij deed de toezegging dat hun activiteit ondanks het klimmen der jaren niet zal verslappen. De feestcommissie had reeds lang te voren gelden van de leden ingezameld; de heren Buitendijk en Groenesteijn spanden zich hiervoor bijzonder in. Zij brachten ook prijzen bijeen voor de tombola. De verkoop van de

lootjes voor de vele en prachtige prijzen was in een ommekeer gebeurd. Een toneelgroepje onder leiding van de heer Veldhuizen, zelf een ervaren acteur, gaf enige verdienstelijke stukjes te zien, terwijl een declamatie van mej. Hennie v. d. Broek op treffende wijze werd gebracht. Als conferencier trad de heer Roos op, die als „de Klepperman” op smakelijke wijze voorvallen uit de jeugdijaren der afdeling verhaalde. In de pauze werden de feestvierenden verrast met het geschenk van de afdeling Bunnik in de vorm van worstbroodjes, gebruikelijk bij de Bunnikse festiviteiten. De voorzitter mocht aan het einde van de avond een voldaan publiek een tot ziens en wel thuis toewensen.

A. J. VAN BREUKELN, secr.

AFD. APELDOORN

Op onze vergadering van 15 nov. jl. werd na behandeling der gebruikelijke agendapunten een uitwisseling van gedachten gehouden over enkele onderwerpen aangaande de praktijk van het imkeren, met name: a) voor- en nadelen koninginnerooster, b) uitbreiding broednest door aanvulling van nieuwe kunstst. c.g. uitgebouwde ramen, c) inwintering door veel of weinig tegelijk te voeren en d) dubbel- of enkelwandige kasten. Dat deze onderwerpen de volle aandacht van de vergadering hadden, behoort nauwelijks gezegd te worden. Levendig was dan ook de discussie hierover. Uiteraard waren de meningen verdeeld. Belangrijk is echter dat we hierdoor weer veel geleerd hebben en ieder voor zich het beste eruit kan halen. De thuisblijvers hebben veel moeten missen en bepaald ongelijk gehad. Verder deelde de voorzitter nog mede dat voor een beginnerscursus tien aanmeldingen binnen kwamen. Hij verzocht de leden nog eens moeite te doen het benodigde aantal van veertien vol te maken.

In december a.s. wordt de jaarlijkse algemene ledenvergadering gehouden. Enkele bestuursleden zijn aan de beurt van aftreden. In de convocatie ontvangt u hierover nader bericht. Voorts wordt de gebruikelijke verloting gehouden en zal aandacht geschonken worden aan enig amusement. Wij rekenen op aller opkomst.

Hx.

Wij kunnen

U alles leveren op het gebied der

BIJENTEELT

voor de

laagst mogelijke prijzen

- Ook zijn wij ruim gesorteerd in bussen van 2½ - 5 en 25 kg en honingflacons.
- Vraagt onze rijk geïllustreerde prijs-courant even aan, deze wordt U op aanvraag gratis toegezonden.

Tevens zijn wij kopers van ieder kwantum

Ruwe Heide- en Heideslengerhoning

Ook Uw zomerhoning zullen wij gaarne kopen. Emballage beschikbaar. Betaling contant.

Heeft U geen honing

voor wederverkoop dan kunt U bij ons wel terecht. Vraag dan even onze honingprijslijst aan.

PRETTIGE FEESTDAGEN WENST U:

Bijenstand

H. T. van Dam & Zn.

JUBBEGA (Fr.) - TEL. 05165 - 382

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 1,50; elke 4 woorden meer 30 cent. Bij vooruitbetaling te voldoen op postrekening 846801 van Bijenhuis, Wageningen. Inzenden vóór de 20ste der maand.

TE KOOP: een klein partijtje prima heideraat- en slingerhoning. P. Straat, Gron. straat 123, Assen.

TE KOOP: tweedehands bijenboeken Schotman, de Roever, Joustra, Minderhoud, Ootmar, Von Frisch, Maeterlinck, Skarytka, Kelting, v. d. Brand, The golden throng van Teale, Unsere Bienen van Gerstung en vele andere. J. Broekhuizen, Gevers Deynootstr. 176, Loosduinen.

TE KOOP AANGEBODEN: heidehoning in bussen van 25 kg f 3,60 per kg. P. J. Romeyn, Const. Huygenslaan 18, Zeist, tel. 6501.

GEVRAAGD: alle soorten bijenhoning, ruwe en zuivere bijenwas. Tevens Propolis. Hoge prijzen. Honing- & Waszemerij, annex Chemische- & Kaarsenindustrie „Arkadia”, Lochem. Tel. 0 6730-1827.

GEVRAAGD: twee, in goede staat zijnde simplex- of V.S.-kasten, door Bijenhuis geleverd. Uiterste prijs aan D. van Dijk, Nesserweg, Ternaard.

ABONNEER u nu op de nieuwe jaargang van Bijennieuws, orgaan der afd. Bunnik/Houten, postgiro 193060, Achterdijk 26, Bunnik, à f 1,50 per jaar. Vraagt gratis proefnummers.

TE KOOP: gegarandeerd Ned. honing, oogst 1961. Koolzaad f 2,— per kg, klaver f 2,25 per kg, heide f 3,75 per kg. Bij afname van minstens 25 kg. H. Brulleman, Zandpad 42a, Breukelen, telefoon 0 3462-303. Adres van ouds bekend.

TE KOOP: bijenvolken op 6 ramen en in korven; zesraamskastjes met ramen, nieuw f 5,—; simplexkasten en korven in prima staat; uitgebouwde ramen, roosters, raampjes, klepsen, kunst-raat, observatiekast, honing, was, enz. Van ouds bekend. H. Brulleman, Zandpad 42a, Breukelen, tel. 0 3462-303.

W. v. 't Land - Koopt à contant - tegen de hoogste prijzen: ruwe was en ruwe honing. Tevens verkrijgbaar alle imkersartikelen. Honingzemerij, tel. 2607, Barneveld.